

Τράπεζα θεμάτων Αρχές Φιλοσοφίας Β' Λυκείου

ΓΗ_Β_ΦΙΛ_0_19884

258ο

ΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α1

1α. Να επιλέξετε και να γράψετε την ορθή απάντηση για καθεμιά από τις ακόλουθες ερωτήσεις:

(μονάδες 10)

I. Η γνώση μας για τον κόσμο προέρχεται σύμφωνα με τον εμπειρισμό:

α. από τον Θεό

β. κυρίως από τον ορθό λόγο

γ. κυρίως από τις αισθήσεις

Απάντηση: γ. κυρίως από τις αισθήσεις

II. Η κατηγορική προσταγή του Καντ αποκαλείται έτσι επειδή:

α. έχει το χαρακτήρα κατηγορίας

β. έχει απόλυτο και όχι υποθετικό χαρακτήρα

γ. ισχύει υπό προϋποθέσεις

Απάντηση: β. έχει απόλυτο και όχι υποθετικό χαρακτήρα

III. Στη θεωρία του κοινωνικού συμβολαίου κατά τον Χομπς κυρίαρχο ρόλο κατέχει:

α. η μοναρχική εξουσία

β. η γενική βούληση

γ. η έννοια του συντάγματος

Απάντηση: α. η μοναρχική εξουσία

IV. Η ιδέα της αταξικής κοινωνίας απαντάται:

α. στα αρχαία ελληνικά δημοκρατικά πολιτεύματα

β. στα μοναρχικά βασίλεια του μεσαίωνα

γ. στην κομμουνιστική θεωρία

Απάντηση: γ. στην κομμουνιστική θεωρία

V. Στον συλλογισμό «οι γύπες είναι πουλιά, οι γύπες είναι σαρκοβόρα, άρα μερικά σαρκοβόρα είναι πουλιά» ο «μέσος όρος»:

α. τα πουλιά

β. οι γύπες

γ. τα σαρκοβόρα

Απάντηση: β. οι γύπες

1β. Να αποδώσετε το φιλοσοφικό περιεχόμενο των όρων: καθολικές έννοιες, μεταφυσική, βάθος έννοιας.

(μονάδες 15)

καθολικές έννοιες: Εκτός από τις έννοιες που δηλώνουν ένα σύνολο ίδιων πραγμάτων (π.χ. «βιβλίο»), έχουμε και έννοιες που δηλώνουν χαρακτηριστικά πραγμάτων. Ο Πλάτωνας διακρίνει τον κόσμο των αισθήσεων και τον κόσμο των ιδεών που με βάση αυτόν προσπαθεί να βρει την καθαρή ουσία. Οι ιδέες προσεγγίζονται μόνο με το νου και είναι αιώνιες, προϋπάρχουν και αποτελούν τις καθарές ουσίες. Διάφορα αντικείμενα έχουν κάποια ιδιότητα. Η ιδιότητα έχει διάφορες διαβαθμίσεις, για παράδειγμα κάποια αντικείμενα μπορεί να είναι περισσότερο ή λιγότερο λευκά, κάποιοι άνθρωποι είναι περισσότερο ή λιγότερο δίκαιοι. Τα αντικείμενα αλλάζουν όμως η ιδιότητα (λευκό/δικαιοσύνη) μένει πάντα ίδια και αποτελεί την καθαρή ουσία. Όμως η καθαρή ουσία για τον Πλάτωνα προσεγγίζεται μόνο με το νου.

Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη οι καθολικές έννοιες δεν είναι πράγματα ξεχωριστά από τα φυσικά φαινόμενα αλλά προκύπτουν από αυτά μέσω της νοητικής αφαίρεσης των επιμέρους ιδιοτήτων τους και τις διατυπώνει ως έννοιες που έχουν καθολική εμβέλεια. Σχηματίζουμε δηλαδή στο νου μας την καθολική έννοια της λευκότητας, όταν δηλαδή από διάφορα λευκά αντικείμενα αφαιρέσουμε όλες τις άλλες ιδιότητες και κρατήσουμε μόνο την ιδιότητα του λευκού. Οι έννοιες αυτές που αποτυπώνουν γενικές ιδιότητες (λευκό/δικαιοσύνη) λόγω της γενικότητά τους προσδίδουν στα πράγματα νόημα αναγνωρίσιμο από όλους.

Μεταφυσική: Ο κλάδος της φιλοσοφίας που ασχολείται με ερωτήματα που βρίσκονται πέρα από τα όρια της φυσικής.

βάθος έννοιας: Το σύνολο των κοινών χαρακτηριστικών όλων των αντικειμένων που υπάγονται σε μια έννοια.

ΘΕΜΑ Α2

2α. Να εξηγήσετε πώς η έννοια της κατηγορικής προσταγής κατοχυρώνει την ανθρώπινη ελευθερία.

(μονάδες 12)

Σύμφωνα με την κατηγορική προσταγή του Καντ, ο ορθολογικός άνθρωπος εφαρμόζει τον ηθικό νόμο για το καλό του ίδιου αλλά και των συνανθρώπων του. Δεν προβαίνει σε πράξεις που υπονομεύουν το καλό του συνόλου, γιατί ο νόμος ισχύει καθολικά και οφείλει να τον τηρεί. Το υποκείμενο οφείλει να εφαρμόζει αυστηρά τον ηθικό κανόνα για να εξασφαλίσει την ελευθερία, η οποία δεν είναι ασυδοσία, αλλά αυτοδέσμευση, που επιβάλλει η ορθολογική και αυτόνομη βούληση και αναγνωρίζει σε όλα τα δρώντα πρόσωπα τα ίδια δικαιώματα με τον ίδιο. Το άτομο κατά την κατηγορική προσταγή πρέπει να μεταχειρίζεται τους άλλους όπως τον εαυτό του, έτσι κατοχυρώνεται ο ισότιμος σεβασμός που αποτελεί στοιχείο της ελευθερίας.

2β. Έχει ειπωθεί ότι η σύγχρονη τέχνη είναι «η τέχνη του άσχημου». Συμφωνείτε με αυτή την άποψη; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

(μονάδες 13)

Η σύγχρονη τέχνη δεν επιδιώκει την πιστή αναπαράσταση της πραγματικότητας, πραγματώνεται μέσα από την ελεύθερη φαντασία του καλλιτέχνη και στοχεύει στην αξιοποίηση των δημιουργικών δυνάμεων και στη διεύρυνση των πνευματικών οριζόντων του υποσυνειδήτου. Ο καλλιτέχνης αξιοποιεί τις καθημερινές κοινωνικές καταστάσεις τις οποίες παρουσιάζει με τον ιδιαίτερο τρόπο του, με τους περίεργους συνδυασμούς υλικών στη ζωγραφική, με τον άναρχο, χωρίς ομοιοκαταληξία, στίχο στην ποίηση, με την απουσία συνοχής στο θέατρο. Οι τρόποι αυτοί μπορεί να μην είναι συνηθισμένοι με ό,τι θεωρείται παραδοσιακά ωραίο, όμως η αισθητική αξία, το ωραίο που εκφράζουν και αναδεικνύουν είναι η ιδιαιτερότητα με την οποία παρουσιάζουν τα έργα τους και το κέντρισμα της σκέψης που προκαλούν. Ο δημιουργός στοχεύει να προβληματίσει τους δέκτες του και να αφυπνίσει τη συνείδησή τους.

Επιμέλεια: Μαρία Φυλακτού